

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1984
Σελ. 117-129

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΑ

Ὡς ἀνασηκωμένη ποδιά ὠραίας χωριατοπούλας, ὅπου πλύνει τὰ ρουχάκια της, τὰ πουκαμισάκια της, σιμὰ εἰς τὸ πηγάδι, ἀνέρχεται καὶ ἀναρριχᾶται καὶ βαίνει πρὸς τὰ ἄνω ἢ λευκὴ ἐσχατιὰ τῆς πολίχνης, εἰς τὸν βράχον τὸν ἀνατολικόν, τὰ Κοτρώνια, τὸν πετρώδη τριπλοῦν λόφον μὲ τὰς τρεῖς κορυφάς, ὅπου τὸ βράδυ, ἐνῶ ἡ δύσις χρυσᾶ καὶ πορφυρᾶ βάφει τὰ σύννεφα ἀντικρῦ, ἀναβαίνει παμμυγῆς ὁ βόμβος, καὶ ὁ ψίθυρος καὶ τὸ μινύρισμα μυριῶν φωνῶν, φωνῶν γυναικείων, φωνῶν παιδικῶν, μὲ ἦχον μελωδικόν, ρεμβώδη, μυστηριώδη. Καὶ αἱ γυναῖκες φορτωμέναι τὴν στάμναν των, ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς, ἐπιστρέφουν φλυαροῦσαι ἀπὸ τὴν βρῦσιν, καὶ τὰ παιδιά μὲ τὰ τόπια των κυνηγοῦνται γύρω εἰς τὰ Λιβάδια, ἢ τρέχουν καὶ παίζουν τὸ σκλαβάκι εἰς τὰ Ἀλώνια.

Σιμὰ εἰς τὴν τρίτην, τὴν χαμηλοτέραν κορυφήν, τὴν παραθαλάσσιον, ἀναρριχῶνται εἰς τὸν βραχώδη λόφον αἱ λευκαὶ οἰκίαι. Καὶ ἡ οἰκία τοῦ μακαρίτου τοῦ Μπονᾶ, ὅπου τὴν εἶχεν ἀγοράσει πρὸ χρόνων ὁ καπετὰν Γιωργῆς ὁ Παμφώτης, καὶ τὴν εἶχεν ἐπισκευάσει καὶ καλλωπίσει, ἦτο κτισμένη ἐπάνω εἰς πέτραν ριζιμιάν, σύρριζα εἰς τὸν βράχον, καὶ πρὸς τὰ κάτω ἐξετείνετο αὐλὴ μὲ σαράντα σκαλοπάτια, τὸ κάθε σκαλοπάτι πλατὺ ὅσον διὰ νὰ πατήσῃ τις δύο βήματα, καὶ ὑψηλὸν ὅσον διὰ νὰ χρειασθῇ τις ἄλμα νὰ τὸ ἀναβῇ. Δύο χαμηλὰ ἰσόγεια σπιτάκια, κάτω, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς αὐλείου θύρας. Τὸ ἐν ἦτο πατητήριον ἐλαιῶν, τὸ ἄλλο πλυσταρεῖον. Μία ἀπλωταριὰ καὶ ἡλιακωτὸν ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τῆς ἀνωφεροῦς αὐλῆς, παμμεγέθης ἀμυγδαλιὰ ἀνθοῦσα ἤδη ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, στέρνα καὶ πηγάδιον καὶ κηπάριον μὲ γάστρας ἀνθέων καὶ ροιάς καὶ λεμονέας, μὲ κάγκελα φραγμένον. Καὶ ἄνω ὁ πάλλευκος ἄσπιλος οἰκίσκος, ἀρχαϊκὸν κτίριον, ἐμπνέον σέβας, ἐπέστεφε τὴν ἀνωφερῆ μαρμαίρουσαν αὐλήν.

Τὸ ἔβλεπες μακρὰν καὶ τὸ ἐχαίρεσο, κ' ἐζήλευες, κ' ἐπιπτες εἰς ρέμβην, κ' ἔλεγες: Ἄς ἐκατοικοῦσα ἐκεῖ!

*
**

Χειμερινὸς θάλαμος μὲ τὴν ἐστίαν του, τὰ μεντέρια* του καὶ τὰ ράφια του,

ἀρματωμένος με παλαιὰ ὠραῖα πιᾶτα, δύο μικροὶ θαλαμίσκοι, ὅλοι γεμᾶτοι ὀθόνας καὶ ἔπιπλα, τὸ μαγειρεῖον, ὁ διάδρομος, ὅλα ἀστράπτοντα καὶ πλουσίως εὐτρεπισμένα. Ἡ «καλὴ κάμαρη» πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος με ὠραῖα στυλβωμένα ἔπιπλα, με ὀθόνια λειομέταξα καὶ τάπητας πολυχρόους. Βλέπουσα εἰς τὸν λιμένα, θεωροῦσα ὅλην τὴν λευκὴν πολίχνην κάτω καὶ ἀντικρῦ, ἀγναντεύουσα τὴν θάλασσαν, μετροῦσα τὰ κατάρτια τῶν караβιῶν, καὶ ἀριθμοῦσα τὰς λέμβους τῶν ἀλιέων, ἐκάθητο ἡ κόρη τοῦ σπιτιοῦ, ἡ Σειραῖνῶ, λευκὴ καὶ ἀσθενὴς ὡς τὸ κρίνον, λεπτοφυῆς, πραεῖα καὶ ἄχολος ὡς ἡ περιστερὰ. Εἶχε τὸ κέντημά της ἐπὶ τῶν γονάτων. Εἰργάζετο ἀνευδότης, νυχθημερόν· ἐκέντα τὰ προικιά της.

Ἐταξίδευεν ὁ πατήρ της με τὸ καράβι, ἔπλεεν εἰς μακρινὰ, βαθιά, μαῦρα πέλαγα. Πρῶμα ἀπέπλευσεν ἐφέτος, μόλις εἶχαν φωτισθῆ τὰ νερά. Ἄμα θὰ ἐπέστρεφε με τὸ καλὸν «νὰ δέση» (δηλαδὴ νὰ δέση τὸ καράβι δι' ὅλον τὸν χειμῶνα), θ' ἀπεφάσιζε τέλος ν' ἀρραβωνίσῃ τὴν κόρην του. Τοιαύτην ὑπόσχεσιν ἔδωκεν «ἐξωδίκως», καθὼς λέγουν οἱ δικολάβοι, πρὶν ἀναχωρήσῃ.

Γαμβροὶ ὑποψήφιοι ὑπῆρχον ὄχι δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ δωδεκάς ὁλόκληρος. Ἡ κόρη εἶχε καλὸν ὄνομα, ἦτον μεγαλοπροικοῦσα, ἦτον λευκὴ καὶ ἄχολος ὡς περιστερὰ, ἦτον προκομμένη καὶ «ὁμορφοδοῦλα»*. Ἐκέντα τὰ προικιά της μόνη της, χωρὶς καμμίαν ἀνάγκην, μόνον διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἔθιμον τοῦ χωρίου. Ποῖον ἀπὸ τοὺς τόσους γαμβροὺς νὰ ἐκλέξῃ ὁ πατήρ της; Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ του ἀνέβαλλε. Τέλος ὑπεσχέθη ὅτι θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἐκλέξῃ ἕνα, ἄμα θὰ ἐγύριζε, σὺν Θεῷ, ἀπὸ τὸ ταξίδι. Δὲν ἦσαν πλέον οἱ μυθολογικοὶ χρόνοι. Ἀγῶνα καὶ ἄθλον δὲν ἠδύνατο νὰ προβάλλῃ εἰς τοὺς μνήστορας, καὶ νὰ δώσῃ τὴν κόρην γέρας εἰς τὸν νικητὴν. Ἄλλ' ὑπῆρχον ἀγῶνες καὶ ἄθλοι βιοτικοί, καὶ ὁ πλέον προκομμένος, ὅστις θὰ ἐνίκα τοὺς ἄλλους εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, ἐκεῖνος θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτὸς γαμβρός.

*

**

Ἐκάθητο ἡ κόρη καὶ ἠύχετο νὰ γυρίσῃ γρήγορα ὁ πατήρ της, καὶ εἶχε πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὴν καρδίαν της, καὶ ἐκοπίαζε καὶ ἐκέντα τὰ προικιά της. Ἀντικρῦ, εἰς μίαν οἰκίαν, μακρὰν, εἰς ἀπόστασιν μιλίου ἴσως, ἦτον ἕνα μπαλκόνι. Ὑπῆρχον πολλὰ μπαλκόνια ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τριγύρω καὶ παντοῦ, ἀλλὰ τὸ μπαλκονάκι ἐκεῖνο ἐφεύλκε τῆς Σειραῖνῶς τὰ βλέμματα.

Προσῆλου ἡ κόρη τὸ ὄμμα ἐκεῖ, ἐπιμόνως καὶ ἀποκλειστικῶς. Ἦτο περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, Παρασκευὴ ἡμέρα, τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος, παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Ἀρχαὶ τῆς ἀνοιξεως, ἥλιος, Θεοῦ χαρὰ. Ἐξω εἰς τὸ μπαλκονάκι ἐκεῖνο ἐκάθητο ἕν πρόσωπον, καὶ ἔκυπτεν ἐπὶ τῶν γονάτων του, καθὼς ἔκυπτεν ἡ Σειραῖνῶ, καὶ κάτι εἶχεν ἐπὶ τῆς ποδιάς του, καθὼς αὐτὴ εἶχε τὸ κέντημά της.

Δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνη τίποτε. Ἦτο τόσο μακρὰν! Ἀλλ' ἐφαίνετο νὰ ἔχη πολὺ ἐνδιαφέρον, μεγάλην ἐπιθυμίαν. Ἄς εἶχεν ὄμματα ἀετίνας, ἄς ἠμποροῦσε νὰ ἰδῆ καθαρὰ εἰς τόσην ἀπόστασιν!

Πλὴν δὲν ἦτο ἀετίνα. Ἦτο λευκὴ περιστερὰ, ἄχολος... καὶ ὅμως εἶχε καὶ αὐτὴ τοὺς πόθους, τὰς ἀδυναμίας καὶ τὴν περιέργειαν τῆς Εὐας.

Ἐβλεπεν, ἔβλεπεν. Ἀλλὰ δὲν διέκρινε τίποτε. Ἐτείνε τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν. Εἰς μάτην, δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ.

Μία, ὄχι πικρία ἀλλ' ὀξινίλα, ἐφάνη εἰς τὰ χεῖλη τῆς. Πῶς νὰ κάμη διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἰδῇ!

Αἴφνης ἐσηκώθη, ἄφησε τὸ κέντημά τῆς ἐπὶ τοῦ καναπέ. Ἐτρεξεν εἰς ἓν ἐπιπλόν, τὸ ἦνοιξεν, ἔψαξεν εἰς τὸ βάθος, καὶ ἐξήγαγε πρῶγμά τι μακρὸν, κυλινδροειδές, ὀγκῶδες, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἐκ μαύρου χαρτονίου. Ἀφήρησε τὸ κάλυμμα, καὶ ἀνέσυρεν ἀπὸ μέσα δεύτερον κύλινδρον, μετάλλινον τοῦτον. Τὸν ἔλαβε, διευθέτησεν ὅλον τὸν σκελετόν, τὸν ἐξέσυρε καὶ ἐπλησίασε τὸ ἄκρον εἰς τὸ ὄμμα τῆς, καὶ ἐγύρισε τὸ στόμιον, τὸ ἄλλο ἄκρον, κατὰ τὸ μπαλκονάκι, τὸ ἀντικρινὸν ἐκεῖνο.

Ἦτο τὸ παλαιὸν ὀκιάλι, τὸ ναυτικὸν τηλεσκόπιον τοῦ πατρός τῆς. Τὸ εἶχεν ἀντικαταστήσει, φαίνεται, διὰ νεωτέρου ὁ καπετὰν Γιωργῆς καὶ διὰ τοῦτο τὸ παλαιὸν τὸ εἶχεν ἀφήσει εἰς τὸ σπίτι.

Ἡ νεᾶνις τὸ ἐκράτησε σιμὰ εἰς τὸ ὄμμα τῆς ἐπὶ μακρὸν καὶ ἔβλεπεν, ἔβλεπεν ἀχόρταγα.

*

**

Δὲν ἦτο ἀνήρ, ὄχι, τὸ ὑποκείμενον τῆς τόσης μερίμνης τῆς. Ἦτο γυνή, ἡ μᾶλλον κόρη, ὡς αὐτή. Ἦτο τὸ Μαλαμῶ τοῦ παπα-Γιαννάκη. Ἡ ἀντίζηλός τῆς εἰς τὸ χωρίον.

Ἀντίζηλός τῆς εἰς τὰ κεντήματα, εἰς τὰ προικιά, εἰς τὴν ἀρχοντιάν. Ἐφημίζετο ὡς πολὺ εὐφυῆς καὶ ἐφευρετικὴ εἰς τὰ κεντήματα. Ἐν ὥρᾳ γάμου κ' ἐκεῖνη, καθὼς αὐτή, δὲν ἔπαυε καθημερινῶς νὰ ἐτοιμάζῃ τὰ προικιά τῆς.

Ἐως τώρα, παραδεδεγμένα κεντήματα διὰ τὰς κόρας ὅλου τοῦ χωρίου ἦσαν οἱ κλάρες, τὰ λουλούδια, τὰ πουλάκια, τὰ ρόιδα, τ' ἀστεράκια, τὸ φεγγάρι καὶ ὁ ἥλιος.

Ἀλλὰ πῶς νὰ φθάσῃ τις ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἰδεῶδες τῶν παραμυθιῶν; Πῶς νὰ ζωγραφίσῃ κεντητὰ «τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα, τὴ γῆς μὲ τὰ λούλουδα, τὴ θάλασσα μὲ τὰ καράβια»;

Ἐσχάτως εἶχε διαδοθῆ ὅτι τὸ Μαλαμῶ τοῦ παπα-Γιαννάκη ἔβαινε πρὸς τὸ ἰδεῶδες τοῦτο, καὶ ἂν δὲν ἠμποροῦσε νὰ κεντᾶ ὅλον τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, μὲ ὅλα τὰ ἄστρα, τὰ λούλουδα καὶ τὰ καράβια, κατόρθωσε τοῦλάχιστον νὰ κεντήσῃ γωνίαν οὐρανοῦ μὲ ἄστρα, γωνίαν γῆς μὲ λούλουδα, καὶ γωνίαν θαλάσσης μὲ ὀλίγα καράβια.

Ἄς ἦτο καὶ τόση μόνον γωνία οὐρανοῦ, ὅσην ἀνατείνουσα αὐτὴ τὸ ὄμμα ἐθεώρει ἀπὸ τὸ μπαλκονάκι τῆς, τόση γωνία γῆς, ὅση κατήρχετο εἰς τὸν κρημνὸν κάτω ἀπὸ τὸ σπιτάκι τῆς, καὶ τόση γωνία θαλάσσης, ὅσην περιέκλειε τὸ μικρὸν λιμανάκι, μὲ τὰ δύο ἢ τρία καραβάκια του, μὲ τὰς τέσσαρας βρατσέρας, τὰ τρία κότερα καὶ τὴν εἰκοσάδα τῶν λέμβων τῶν ἀλιευτικῶν.

Τὸ κατόρθωμα ἦτο μέγα. Καὶ τὸ Σειραινώ, ἡ λευκὴ ἄσπιλος περιστερά, ἔτεινε τὸ ὄμμα, ἔτεινε τὸ ὀπτικὸν ὄργανον τοῦ θαλασσινοῦ πατρός τῆς διὰ νὰ ἰδῆ, ὅπως ἐφαινόζετο, τί ἐκέντα ἡ Μαλαμῶ, καὶ δὲν ἠσύχαζεν ἐὰν δὲν εὔρισκε τρόπον ν' ἀντιγράψῃ ἢ νὰ κλέψῃ τὸ κέντημα τῆς ἀντιζήλου τῆς.

*

**

Αἴφνης ἀφῆκε βραχεῖαν κραυγὴν χαρᾶς. Ἦτο καὶ αὐτὴ Εὐα.

Δὲν ἠμποροῦσε νὰ διακρίνῃ, μὲ ὅλον τὸ παλαιὸν ὀκιάλι τοῦ πατρός τῆς, τίποτε εὐκρινές ἀπὸ τὸ κέντημα τὸ ὁποῖον ὑπέθετεν, ἢ μᾶλλον ἦτο βεβαία, ὅτι εἶχε τὸ Μαλαμῶ εἰς τὴν ποδιάν τῆς, ἀλλ' ἠμπόρεσε νὰ διακρίνῃ, καίτοι ἀμυδρῶς καὶ συγκεχυμένως, τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς Μαλαμῶς.

Δὲν τὴν εἶχεν ἰδεῖ ἀπὸ ὀκταετίας, ὅταν ἦσαν ἀκόμη μαθήτριά, καὶ ἀντεφέροντο εἰς τὸ σχολεῖον. Κ' ἐμάλωνα καθημερινῶς, ὡς ἦτο ἐπόμενον. Ἀντιζήλοι ἐξ ἀντιζήλων, ὄχι μόνον κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς εὐγενείας καὶ ἀρχοντιᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συνοικίας καὶ ἐνορίας ἀντιζήλους.

Ἦσαν τότε καὶ αἱ δύο ἀσχημοκόριτσα ἰσχνὰ καὶ ἀναιμικά, καὶ δὲν ἠδύνατο κοινὸν βλέμμα νὰ διακρίνῃ κατὰ πόσον ἔμελλε νὰ ξετριψῇ ὕστερον τὸ Μαλαμῶ, καὶ κατὰ πόσον ἔμελλε νὰ ξασπρίσῃ τὸ Σειραινώ.

Ἐκτοτε ἐμεγάλωσαν. Ἐκλείσθησαν. Ἐμανδαλώθησαν, κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου. Δὲν ἔβγαιναν πλέον ἀπὸ τὸ σπίτι, εἰμὴ πέντε φορὰς τὸν χρόνον: τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, ἅμα ἐνύχτωνε, διὰ νὰ ἀσπασθῶσι τὸν Ἐπιτάφιον κρυφὰ εἰς τὴν μοναξίαν τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς τὸ λυκόφως τῶν κανδηλῶν καὶ κηρίων, ἐν Σάββατον τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς καὶ τρεῖς καθημερινὰς ἐκάστης τῶν ἄλλων Σαρακοστῶν, διὰ νὰ πάγουν νὰ μεταλάβουν κρυφὰ εἰς ἐξωκκλήσιον.

Καὶ τώρα, διὰ πρώτην φοράν, μετὰ ὀκτῶ χρόνους, τὴν ἔβλεπεν ἀμυδρῶς μετὸ ὀκιάλι τοῦ πατρός της. Καὶ εἶδεν ὅτι δὲν ἦτο ὠραία. Καὶ ἠσθάνθη ἀκουσίως χαράν.

Εἶτα εὐθύς, τὴν ἔτυψεν ἡ συνείδησις διατί νὰ χαίρη, καὶ μέσα της βαθιὰ ἐλυπήθη διὰ τὴν χαράν ὅπου ἠσθάνθη. Καὶ πάλιν εὐθύς, μέσα, βαθύτερα εἰς τὴν συνείδησίν της, ἐχάρη διὰ τὴν λύπην ὅπου ἠσθάνετο.

«Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ὅτι αὐτὴ μήτηρ πάντων τῶν ζώντων». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς Ζωή.

*

**

Ἐκράτει ἀκόμη τὸ ὀκιάλι εἰς τὴν χεῖρα τὸ Σειραῖνῳ, ὅταν αἴφνης, σιγὰ-σιγὰ πατοῦσα ξυπόλυτη, ἀφήσασα τὰς ἐμβάδας της εἰς τὸ ἔμβα τῆς οἰκίας, εἰσηλθεν εἰς τὴν κάμαρα τὴν καλὴ ἢ θεια-Ζήσαινα.

— Πῆγα πλιό, παιδάκι μ'... τί κόσμους, τί κουσμάκης, μαθές... Πῆρα δυὸ κόλλυβα... παπα-Νικόλας μ' τὰ ἔδωσε πλιό... Κείνους Δημητρός!... Τί καυγάς, τί πόλεμους, παιδάκι μ'! Δὲν ἀφὴν'νε τοὺν κουσμάκη νὰ πάρ' δυὸ κόλλυβα, παιδάκι μ', πλιό. Τὰ, τί λογαῖτε*; Νὰ κὶ τοῦλόου σ' δυὸ, Σειραῖνάκι μ', πλιό. Τὰ πῆρα γιὰ τ' Γιαννούλα μ', γιὰ νὰ διῆ, πλιό, τοῦ σαστικό* τς στοὺν ὕπνου τς, πότε θὰ ῥθῆ... Παπανικόλας μ' τὰ ἔδωσε. Τοῦνε βλέπ'νε στοὺν ὕπνου τς, ἀκοῦς, κὶ τοῦ Γηρακῶ τοῦ Μπαλάκι, κὶ τοῦ Μιλαχρῶ τοῦ Σακαράκι, τοὺν εἰδιαν, ἀκοῦς... οὔλουφάνερα, τ' ἀκοῦς. Αἰς-Θόδωρος κάνει τοῦ θᾶμα... «Αἰ μ' Θόδωρε καλέ, κὶ καλὲ κὶ ταπεινέ...»

Θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ οὕτω ἐπ' ἄπειρον ἡ θεια-Ζήσαινα, χωρὶς νὰ ἠμπορῆ κάθε ἄλλος νὰ τὴν ἐννοήσῃ. Εὐτυχῶς ἡ Σειραῖνῳ ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τὴν γλῶσσάν της καὶ ἐμάντευσεν ἀμέσως περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ἦτο Παρασκευὴ τῆς Α' ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν, ἡ προτεραία τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Τὴν πρωίαν ἐκείνην, εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Προσηγιασμένων, προσεφέρετο ἀφθονία κολλύβων εἰς τοὺς ναοὺς.

Τὰ προσφερόμενα κόλλυβα ἦσαν ὄχι μόνον «πεθαμένα κόλλυβα», εἰς μνήμην τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐορτάσιμα κόλλυβα, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Ψυχοσάββατον δὲν εἶναι ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ μόνον Σάββατον σαρακοστιανόν, καθ' ὅλα δὲ τὰ Σάββατα ἐν γένει γίνονται μνεῖαι τῶν νεκρῶν μετὰ κολλύβων. Προσέτι, δὲν εἶναι μνήμη «τῶν Ἁγίων Θεοδώρων», ἀλλὰ μόνον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, καὶ ὄχι πάλιν ἡ μνήμη αὐτοῦ, ἥτις τελεῖται κατὰ τὴν 17 Φεβρουαρίου, ὅπως ἡ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου τῆ 8 τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον «Ἀνάμνησις τοῦ διὰ κολλύβων γενομένου θαύματος παρὰ τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος», ὅτε ὁ ἀσεβὴς τύραννος Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης

ἠθέλησε νὰ μολύνη τοὺς χριστιανούς, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν, διὰ τῶν εἰδωλοθύτων, ἐμφανισθεὶς δὲ ὁ Ἅγιος εἰς τὸν ἐπίσκοπον παρήγγειλε νὰ δώσῃ κόλλυβα εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ φάγουν, ἐξηγήσας ἅμα τί εἶναι τὰ κόλλυβα.

Εἰς τὰς μνήμας ὅλων τῶν Ἀγίων προσφέρονται κόλλυβα τιμητικά, ἑορτάσιμα, ἐξαιρέτως δὲ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος. Τὰ κόλλυβα δὲ ταῦτα τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου εἶχον καὶ θαυματουργὸν ιδιότητα διὰ τὰς κόρας τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν εἶχε πίστιν εἰς τὸν Θεόν, καὶ εὐλάβειαν εἰς τὸν Ἅγιον, ἤρκει πᾶσα κόρη νὰ λάβῃ μίαν δράκα ἐξ αὐτῶν τῶν ἁγίων κολλύβων, καὶ τὴν νύκτα τῆς Παρασκευῆς πρὸς τὸ Σάββατον, νὰ τὰ βάλῃ ὑποκάτω εἰς τὸ προσκέφαλόν της, διὰ νὰ ἴδῃ καθ' ὕπνον ὀλοφάνερα τὸν μέλλοντα εὐτυχή σύζυγόν της.

Ἐβασίζετο ἡ δοξασία ἐπὶ τῆς παραδόσεως... Ὁ ἅγιος Μάρτυς Θεόδωρος ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν ὡς ὁ εὐρετὴς τῶν ἀπολωλότων καὶ ὁ ἀποκαλυπτὴς τῶν κρυφίων. Διηγοῦνται τὰ συναξάρια πῶς εἰς ἄρχων εἶχε χάσει τὸν δούλόν του, πῶς προσῆλθεν ἰκετεύων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μάρτυρος, ὁ δὲ Ἅγιος συνέβη νὰ λείπῃ τὴν νύκτα ἐκείνην, διότι εἶχεν ὑπάγει, μεθ' ὅλων τῶν ταγμάτων τῶν Ἀθλοφόρων, εἰς προϋπάντησιν τῆς ψυχῆς τοῦ ὀσίου Ἰωσήφ τοῦ ὕμνογράφου (οὗτος εἶναι ὁ ποιητὴς τοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἠχοῦντος ἐν τοῖς ναοῖς «Χριστοῦ βίβλον ἔμψυχον»), ἐξ εὐγνωμοσύνης, διότι εἶχε τιμήσει δι' ὕμνων καὶ ἐγκωμίων ὅλους τοὺς Μάρτυρας· πῶς τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπέστρεψεν ὁ Ἅγιος Θεόδωρος, καὶ ἀφοῦ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς ἀπουσίας του καὶ τῆς βραδύτητος, ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν αἰτοῦντα ποῦ εὐρίσκετο ὁ ἐξαφανισθεὶς δούλος.

*

**

Ἡ θεία-Ζήσαινα εἶχεν ὑπάγει τὸ πρωὶ ἐκεῖνο, σύνταχα, εἰς τὸν ναὸν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Μετὰ τὸν Ὁρθρον καὶ τὰς Ὁρας, ἤρχισεν ἡ θεία λειτουργία τῶν Προηγιασμένων. Εἰς τὴν ἀπόλυσιν ἐψάλη τὸ τροπάριον καὶ τὸ κοντάκιον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, καὶ τὸ «Τῆ πρεσβείᾳ Κύριε», ὁ δὲ ἱερεὺς ἐλθὼν εἰς τὸ προσκυνητᾶριον μετὰ θυμιατοῦ ἤρχισε νὰ ἀπαγγέλλῃ τὴν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ εὐχὴν τῶν ἑορτασίμων κολλύβων·

«Ὁ πάντα τελεσφορήσας τῷ λόγῳ σου, Κύριε, καὶ κελεύσας τῇ γῆ παντοδαποὺς ἐκφύειν καρποὺς εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τροφὴν ἡμετέραν, ὁ τοῖς σπέρμασι τοὺς Τρεῖς Παιδας καὶ Δανιὴλ τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἀβροδιαίτων λαμπροτέρους ἀναδείξας, αὐτός, πανάγαθε Βασιλεῦ, καὶ τὰ σπέρματα ταῦτα σὺν τοῖς διαφόροις καρποῖς εὐλόγησον, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνοντας πιστοὺς δούλους σου ἀγιάσον· ὅτι εἰς δόξαν σὴν, Κύριε, καὶ εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, ταῦτα προετέθησαν παρὰ τῶν σῶν δούλων, καὶ εἰς

μνημόσυνον τῶν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πίστει τελειωθέντων».

Ἀπήγγελλεν ἀκόμη ὁ παπα-Ζαχαρίας τὴν εὐχήν, καὶ δὲν εἶχεν ἀρχίσει ἀκόμη τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων», διὰ νὰ διαβασθοῦν καὶ τὰ ἄλλα κόλλυβα, τὰ νεκρώσιμα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο ὀλόγυρα, ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, δεξιά, ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ τέμπλου, καὶ τὰ ξυπόλυτα παιδιὰ τοῦ δρόμου, καὶ τὰ ἀχτένιστα καὶ ἄνιφτα φτωχοκόριτσα τῆς ἐνορίας εἶχον συσπειρωθῆ τριγύρω εἰς τὰς βαθμίδας, καὶ ἐθορύβουν, καὶ ἠσθάνοντο ἀκάθεκτον ὄρμην ν' ἀρπάσωσι κόλλυβα. Μίαν ζεμπίλαν ἀρκετὰ μεγάλην ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα ὁ κύρ Προκόπης, ὁ ἐπίτροπος, καὶ ἄλλην τεραστίαν ζεμπίλαν ὁ μπαρμπα-Δημητρός, πρῶην ἐπίτροπος, νῦν νεωκόρος, ὅστις ἐφώναζε κ' ἐχειρονόμει, προσπαθῶν νὰ κατασιγάσῃ τὸ ἀπειθάρχητον καὶ ἀχαλίνωτον στίφος τῶν παιδίων.

—“Ἦσυχα, βρὲ παιδιὰ, ἐψιθύριζε μαλακὰ ὁ κύρ Προκόπης. Ὅλοι θὰ πάρετε.

— Θὰ ἠσυχάσετε, βρὲ σεῖς, κληῖρες*; ἔκραζεν ὁ μπαρμπα-Δημητρός. Θὰ σπάσετε τὰ ξένα πιᾶτα, κακὸ χρονᾶχετε! Μὴ χύνετε τὰ κόλλυβα κάτω, φωτιὰ νὰ σᾶς κάψῃ!... Ἦσυχα... σταθῆτε... δὲ θὰ πάρη κανέναν ἐδῶ... Θὰ κάμετε τὶς πλάκες τῆς ἐκκλησιᾶς σὰν τὰ μούτρα σας... βρέ, πανοῦκλες! ὄξου! ὄξου!

— Ὁξου! ἔκραξε κι ὁ κύρ Προκόπης ὁ ἐπίτροπος· ὄξου θὰ μοιρασθοῦν.

Ὁ μπαρμπα-Δημητρός ἔκυπτεν ἐν ἀγωνίᾳ, κ' ἐπάσχιζε ν' ἀδειάσῃ τὰ πιᾶτα δύο-δύο εἰς τὴν ζεμπίλαν, καὶ οἱ πανοῦκλες ἔπεφταν μὲ τὰ μούτρα κι ἄρπαζαν μὲ τὲς φουῦχτές των, κ' ἐγέμιζαν τοὺς κόλπους τῶν ὑποκαμίσων των, προέχοντας ὡς πανιὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνεμος φουσκώνει.

— Κακὸ μπουρίνι αὐτό, μπαρμπα-Δημητρό, εἶπεν ὁ Γιάννης ὁ Ντάτσος, κύψας καὶ αὐτὸς ν' ἀρπάσῃ μίαν φούχταν κόλλυβα ἀπὸ τὴν μεγάλην ζεμπίλαν.

— Μπουρίνι, καλὰ λές, Γιάννη, εἶπεν ὁ γερο-Δημητρός, συλλαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Γιάννη, καὶ πιέζων αὐτὴν σφιχτὰ μέσα εἰς τὴν ζεμπίλαν, διὰ ν' ἀφήσῃ τὰ κόλλυβα. Καλὰ τὸ παρωμοίασες. Σὰν τὴ βάρκα ποὺ θὰ πέσῃ μέσα ἀέρας δυνατός, καὶ σαστίζει κανεῖς, τὴ σκότα νὰ μαζέψῃ, τὸ τιμόνι νὰ μαντζαριστῇ* ἢ τὸ κουπὶ νὰ δουλέψῃ.

Κ' ἐνῶ ἠγωνίζετο ν' ἀποκρούσῃ τὴν ἔφοδον τοῦ Γιάννη, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὰ παλιόπαιδα καὶ τὰ φτωχοκόριτσα ἄρπαζαν ὀλόκληρα πιᾶτα κ' ἐγέμιζαν τοὺς κόλπους των ἢ τὰς ποδιάς των.

— Ὁξου! ὄξου! ἐφώναξε πάλιν ὁ κύρ Προκόπης, συλλαβὼν δύο μάγκας ἀπὸ τὸ αὐτί.

Ωφεληθεῖς ἀπὸ τὸν ἀντιπερισπασμόν, ὁ Ἀποστόλης ὁ Κακόμη, τοῦ ἤρπασεν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὸ δεύτερον ζεμπίλι, τὸ μικρότερον, τάχα διὰ νὰ τὸν ξαλαφρώσῃ.

— Ἐγὼ τὰ μοιράζω, κύρ Προκόπη, ἔκραξεν, ἐγὼ ἠσύχασε τουλόγου σου.

*

**

Τριγύρω εἰς τὸ προσκυνητᾶρι, ἀφοῦ ἔτελείωσεν ἡ εὐχή τῶν κολλύβων τῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου, οἱ παπάδες ἔδωκαν ἀπὸ μίαν φούχταν κόλλυβα εἰς πολλές ἐνοριτίσες, ὅπου ἔκαμναν καρτέρι ἐκεῖ, θέλουσαι νὰ λάβωσι κόλλυβα κατ' ἀπαίτησιν τῶν θυγατέρων των ἢ τῶν νεανίδων ἀδελφῶν των, ὅσαι ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσι τὴν μοῖράν των διὰ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τῶν κολλύβων. Ἐτρεξαν ἐκεῖ καὶ μάγκες καὶ παλιοκόριτσα, ἀλλ' ὁ παπα-Νικόλας, ἀφοῦ ἔδωκεν ἀνὰ ἓν ἀπλόχερον εἰς ὅσας ἐπρόφθασαν καὶ ἐκενώθη ἡ μία σουπιέρα, ἔλαβε τὴν ἄλλην σουπιέραν καὶ τὴν ἀπεκόμισεν εἰς τὸ ἱερόν βῆμα, μὲ σκοπὸν νὰ στείλῃ κατ' οἴκους καὶ εἰς ἄλλας ἐνοριτίδας.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ τεραστία ζεμπίλα, διὰ χειρῶν τοῦ μπαρμπα-Δημητροῦ, μετὰ πολλοὺς ὠθισμοὺς καὶ ἔλκυσμούς, ἔφθασεν αἰσιῶς ἔξω εἰς τὴν ὑψηλὴν πεζούλαν τοῦ νάρθηκος, ὅπου ὁ ὄρμαθὸς τῶν παιδίων ἐκρεμάσθη τριγύρω εἰς τὴν βράκαν τοῦ μπαρμπα-Δημητροῦ, ἐνῶ ἡ ἄλλη, ἡ μικρὴ ζεμπίλα τοῦ Κακόμη, εἶχε ναυαγήσει εἰς τὸν μισὸν δρόμον καὶ διεσπάρησαν τὰ κόλλυβα ἐδῶ κ' ἐκεῖ εἰς τὰ μάρμαρα καὶ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, κ' ἔπεφταν μὲ τὰ μοῦτρα τὰ παιδιὰ, ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ τὰ ἄρπαζαν. Μία πρῶιμη κλώσσα μὲ τὰ πουλάκια τῆς καὶ ἄλλαι παχεῖαι ὄρνιθες, ἡμίσεια δωδεκάς (ὅλαι αἱ ὄρνιθες τῆς γειτονιᾶς ἦσαν παχεῖαι, χάρις εἰς τὰ κόλλυβα), ἔτρεξαν κ' ἔπесαν εἰς τὰ κόλλυβα, ἔψαχναν, ἔφευγαν, μὲ φόβον καὶ μὲ ἀποκοτιάν, κ' ἐγύριζαν, κ' ἔτρωγαν μὲ κλωγμοὺς καὶ κικκαβισμοὺς δυσπίστους.

Καὶ τὸ σμῆνος τῶν παιδίων γύρω εἰς τὴν βράκαν τοῦ Δημητροῦ ἐβόμβει κ' ἔκαμνε φοβερόν θόρυβον, καὶ δὲν ἔπαυε ν' ἀκούεται ἡ κραυγή:

— Δῶ μ' κ' ἐμένα μπάρμπα!

— Κ' ἐμένα μπάρμπα!

— Τώρα πῆρες ἐσύ!

— Ἐγὼ δὲν ἐπῆρα!

— Κ' ἐγὼ δὲν ἐπῆρα!

Τὸ παιδίον ἐδεικνυεν ἀφελῶς τὰς χειρὰς του κενάς, πλὴν ὁ κόρφος ἐφούσκωνε· καὶ τὸ ἄλλο παιδίον, μὲ τὸ στόμα πλήρες, ἔκαμνεν ὄρκον ὅτι δὲν ἐπῆρε.

Πολλοὶ ἄνδρες, ἐξεληθόντες ἀπὸ τὰ μαγαζεῖα, πτωχαὶ γυναῖκες, βαστοῦσαι νήπια εἰς τὰς ὠλένας, ἦλθον, κ' ἔτεινον τὰς χειρὰς διὰ τὰ κόλλυβα.

Κ' ἔλεγον:

— Θεὸς σχωρέσ'! Θεὸς σχωρέση!

— Δῶ μ' κ' ἐμένα, μπάρμπα.

— Ἐγὼ δὲν ἐπῆρα!

— Μὰ τὸ ναὶ καὶ μὰ τὸ ὄ;

— Μὰ τὸ ψέμα π' σὲ γελῶ.

Τὸ νέφος τῶν παιδιῶν ἔβρεμεν ἀκόμη γύρω εἰς τὴν ζεμπίλαν τοῦ μπαρμπα-Δημητροῦ, ὅταν ἐξηλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν ἡ θεια-Ζήσαινα, διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὴ ὀλίγα κόλλυβα πεθαμένα, διὰ νὰ σχωρέσῃ. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τῆς εἶχε δώσει, ἀπὸ τὰ κόλλυβα τὰ πανηγυρικά, ὁ παπα-Νικόλας, τὰ εἶχε δέσει καλὰ εἰς τὴν μίαν ἄκρην τῆς μεγάλης μανδήλας τῆς. Εἶτα εἶχεν ὑπάγει πρὸς τὸ μέρος τοῦ τέμπλου, κ' ἐκεῖ εὗρέθη μία φίλη τῆς κρατοῦσα ἐν πιᾶτον μισογεμᾶτον κόλλυβα. Τῆς ἔδωκε κ' ἐκείνη μίαν φούχταν.

Τὰ κόλλυβα ταῦτα ἡ θεια-Ζήσαινα τὰ ἐξέλαβεν ἐπίσης ὡς ἅγια, ὄχι ὡς νεκρώσιμα, καὶ ἠθέλησε νὰ τὰ δέσῃ εἰς τὴν ἰδίαν ἄκρην τῆς μανδήλας τῆς, μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα. Τότε ἡ γυνὴ τῆς λέγει ὅτι ἦσαν πεθαμένα τὰ κόλλυβα αὐτὰ καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ βάλῃ μαζὶ ἅγια καὶ πεθαμένα, διότι τότε ἐκείνη ἡ κόρη, ὅπου θὰ τὰ ἔβαλλεν εἰς τὸ προσκέφαλόν τῆς, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν μοῖράν τῆς, θὰ ἔβλεπεν εἰς τὸ ὄνειρόν τῆς μόνον ἀποθαμένα πρόσωπα, ἀντὶ νὰ ἰδῇ τὸν πολυπόθητον μέλλοντα ἀρραβωνιαστικόν.

Ἡ θεια-Ζήσαινα τὰ εἶχεν ἐκλάβει ὡς ἅγια, διότι ἦσαν μὲ ἀρτυμὴν παρεσκευασμένα, δηλαδὴ μὲ μεῖγμα μέλιτος καὶ σεμιγδάλεως. Διότι μόνον τὰ ἐορτάσιμα κόλλυβα παρασκευάζονται κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον. Τὰ νεκρώσιμα εἶναι καθαρὸν βρασμένον σιτάρι, στολισμένα μόνον μὲ ὀλίγους σταυροὺς ἀπὸ σταφίδας, μὲ κοφέτα ἢ μὲ λοβιὰ ἀπὸ ρόδι, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Κάποια ὅμως ξένη, λιμενάρχαινα ἴσως ἢ εἰρηνοδίκαινα, μὴ γνωρίζουσα τὸ γνήσιον ἔθιμον τοῦ τόπου, εἶχε κατασκευάσει μὲ τοιοῦτον ἄρτυμα τὰ νεκρώσιμα κόλλυβα, τὰ ὁποῖα εἶχε στείλει εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἐκ τῶν κολλύβων ἐκείνων τῆς ἔδωκεν τῆς θεια-Ζήσαινας ἡ πτωχὴ γυνή, ἣτις εἶχεν ἐπιφορτισθῆ ἀπὸ τὴν ξένην ἀρχόντισσαν τὸ κουβάλημα τῆς προσφορᾶς καὶ τῶν κολλύβων, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πιᾶτου καὶ τοῦ προσοψίου εἰς τὴν

οικίαν.

*
**

Λοιπὸν ἡ Ζήσαινα τὰ ἔδεσε χωριστά, τὰ κόλλυβα ταῦτα, εἰς ἄλλην ἄκρην τῆς μανδήλας τῆς, λέγουσα ὅτι θὰ ἐφίλευε τὰ πτωχὰ ἐγγονάκια τῆς, καὶ αὐτὴ ἐξῆλθεν εἰς τὸν πρόναον διὰ νὰ λάβῃ καὶ ὀλίγα ἄλλα ἀπλᾶ νεκρώσιμα κόλλυβα, διὰ νὰ φάγῃ καὶ νὰ εἴπῃ Θε-σχωρὲς καὶ αὐτῇ. Ὅταν ὁμως ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, καὶ ἠθέλησε νὰ δώσῃ τὰ ἅγια κόλλυβα εἰς τὴν ἀνύπανδρον κόρην τῆς, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν μοῖραν τῆς αὐτῆ, εἶχε συγχύσει τοὺς δύο κόμβους, καὶ δὲν ἐγνώριζε πλέον ποῖον κομπόδεμα περιεῖχε τὰ ἅγια καὶ χαρμόσινα κόλλυβα καὶ ποῖον τὰ πένθιμα καὶ πεθαμένα. Διότι καὶ τὰ δύο ἦσαν παρεσκευασμένα μὲ ἀρτυμὴν.

Καὶ μιστὴν ὥραν ὕστερον, ὅταν ἦλθε πρὸς τὴν Σειραῖνῶ (ἣτις ἦτο ὄχι ἀπλῶς γειτονοπούλα ἀλλ' ἀρχοντοπούλα καὶ προστάτις δι' αὐτήν), φέρουσα καὶ δι' αὐτὴν ὀλίγους κόκκους, αὐθορμήτως, χωρὶς νὰ παρακληθῇ πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ νὰ φανῇ ὑποχρεωτικῆ, δὲν ἦτο πλέον βεβαία ἂν τὰ κόλλυβα τὰ ὁποῖα ἐδίδεν ἦσαν πράγματι ἅγια ἢ ἦσαν πεθαμένα.

Τὸ Σειραῖνῶ δὲν εἶχε φροντίσει διὰ κόλλυβα. Δὲν εἶχε τὴν τόλμην τῶν πολλῶν κορασίδων, διὰ νὰ περιεργάζεται καὶ νὰ πολυπραγμονῇ εἰς τὰ τοιαῦτα, πλήν, ἀφοῦ αὐθορμήτως τῆς ἔφεραν κόλλυβα, τὰ ἐδέχθη καὶ αὐτῇ.

Δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ κάμῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤκουεν ὅτι ἔκαμναν ἄλλαι ὀμήλικές τῆς, καὶ τὸ ὁποῖον πολὺ ὠμοιάζε μὲ μάγια, ἃς εἶχε καὶ εὐλαβείας ἐπίχρισμα. Νὰ ἐξέλθῃ διὰ νυκτὸς εἰς τὴν αὐλήν, κρατοῦσα μαυρομάνικον μαχαίριον, ν' αὐλακώσῃ δι' αὐτοῦ τὴν γῆν, νὰ σπείρῃ τὰ κόλλυβα, καὶ νὰ περιέλθῃ τρεῖς γύρες ψιθυρίζουσα:

*Αἰ μ' Ἐόδωρε καλέ,
κὶ καλὲ κὶ ταπεινέ,
ἀπ' τὴν ἔρημο περνᾶς,
κὶ τίς μοῖρες χαιρετᾶς.*

Ἄν βρῆς κ' ἐμὲ τὴ μοῖρά μου, νὰ μοῦ τὴν χαιρετίσης.

Ἀλλὰ θὰ ἐφήρμοζε τὴν ἀπλουστέραν μέθοδον. Θὰ ἔβαλλε τὰ κόλλυβα ὑποκάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλόν τῆς, καὶ ἴσως ἔβλεπε κανὲν ὄνειρον.

Εἶδεν ὄνειρα.

*
**

Πρόσωπα, προσωπάκια πολλά, χλωμά, μικρούτσικα, με σφαλιστὰ μάτια. Εἶδε κοράσια μικρά, ἀδελφάς της, ἑξαδέλφας της, θυγάτρια γειτονισσῶν, ὅλας ἀποθαμένας. Εἶδε στεφάνους ἀπὸ νεκρολούλουδα, στεφάνους παρθενικούς, με θυμιάματα καὶ με ἀκτῖνας. Καὶ ἓνα στεφάνι, τὸ στεφάνι τὸ ἰδικόν της, τῆς ἔφευγεν ἀπὸ τὴν κόμην τὴν καστανὴν, καὶ ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐν μέσῳ αἴγλης καὶ μαρμαρυγῆς καὶ δόξης ἀφάτου.

Τὰ κόλλυβα, τὰ ὅποια τῆς εἶχε δώσει ἡ Ζήσαινα, μὴ ἦσαν πεθαμένα;

Τέλος, εἶδε καὶ ἓν πρόσωπον ζωντανόν· ἓνα νέον, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐκφρασθῆ ἄλλοτε ὅτι θὰ τὸν ἐπροτίμα ὡς γαμβρὸν ὁ πατήρ της.

Εἶδε τὸ πρόσωπον τοῦτο, ἀλλ' ὡσὰν εἰς ταξίδι, καὶ ὡς νὰ ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς χωρισμόν. Αὐτὴ τάχα ἦτον ἔτοιμη νὰ φύγη, κ' ἐκεῖνος ἔμενεν· ἔλεγεν ὅτι ἤθελε μείνει δι' ὀλίγον καιρόν. Καὶ τῆς ἔδιδε μαζί της ὡς ἐφόδιον ἓν μαραμμένον καὶ φυλλορροοῦν γαρόφαλον ἀπὸ τὴν ἰδίαν γάστραν της. Καὶ αὐτὴ ἔγινε περιέργη νὰ μετρήσῃ τὰ μαραμμένα φύλλα του, καὶ τὰ εὔρε σαράντα.

*

**

Τὸν Ἰούνιον τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἐτελεῖτο ὁ γάμος τῆς Σειραίνῳς μετὰ τοῦ νέου, τὸν ὅποιον εἶχεν ἰδεῖ εἰς τὸν ὕπνον της.

Τὸν ἐπόμενον Ἰούλιον, μετὰ σαράντα ἀκριβῶς ἡμέρας, ἡ Σειραίνῳ, ἡ λευκὴ καὶ ἄχολος περιστερά, ἔφευγεν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον, φθισικὴ καὶ μαραμμένη.

Τὰ κόλλυβα τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τῆς εἶχαν ἀποκαλύψει διπλὴν τὴν μοῖραν της. Εἶθε ὁ νυμφικὸς στέφανος, τὸν ὅποιον δὲν ἐπρόφθασε νὰ χαρῆ, εἶθε ὁ στέφανος ὁ παρθενικός, τὸν ὅποιον τῆς ἠρνήθησαν ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης οἱ ἄνθρωποι, νὰ τὴν στέφῃ διπλοῦς καὶ ἀμάραντος εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

(1896)